

و جامعه می‌بینیم نشان از این دارد که ما از روند کاهش سن شروع استفاده از لوازم آرایشی در کودکان و علاقه‌مندی آنها به استفاده از لوازم آرایشی مستثنی نیستیم.»

علل استفاده از لوازم آرایشی در کودکان

اگر دلایل اینکه چرا کودکان از لوازم آرایشی استفاده می‌کنند، بشناسیم، راهکارها زودتر خودشان را نشان‌مان می‌دهند و قبل از وقوع واقعه، می‌توانیم پیشگیری کنیم. مومنی می‌گوید: «دلایل مختلفی وجود دارد که کودکان و نوجوانان از لوازم آرایشی استفاده می‌کنند. تقلید نقش، یکی از این دلایل است. کودکان می‌خواهند نقش بزرگ‌ترها به‌ویژه نقش مادر را تقلید کنند. هرچه قدر مادر خانواده‌ای بیشتر از لوازم آرایشی استفاده کند به تبع دختر هم علاقه‌مند است که از لوازم آرایشی استفاده کند؛ از آنجایی که مصرف لوازم آرایشی در زنان روند افزایشی داشته است، این علاقه به افزایش مصرف به‌طور غیرمستقیم در کودکان و به‌ویژه نوجوانان هم افزایش پیدا کرده است.»

«بچه‌ها برای پنهان کردن عیوب خود از آرایش استفاده می‌کنند.» این یکی دیگر از علل مهم استفاده از لوازم آرایش است که این روان‌شناس بالینی به آن اشاره می‌کند و می‌گوید: «هم‌اکنون در برنامه‌های کودکی که در دنیا تولید می‌شود از لوازم آرایش استفاده می‌کنند. حتی لوازم آرایشی‌های اسباب‌بازی برای بچه‌ها عرضه می‌شود که همه اینها میل استفاده از لوازم آرایشی را در بچه‌ها بالا می‌برد. استفاده از همین بازی‌ها و اسباب‌بازی‌ها نشان‌دهنده یک عدم‌مرزگذاری بین بازی‌های مجاز و غیرمجاز است. کودکان ما همان برنامه‌هایی را می‌بینند که دیگر کودکان در دنیا می‌بینند. همان اسباب‌بازی‌ها در کشور ما هم به فروش می‌رسد. بخش برنامه‌های کارتون در تلویزیون و شبکه‌های رسمی کشورمان از فیلتر عبور می‌کند و فرهنگ‌های غربی و دیگر کشورها در تلویزیون ایران دیده نمی‌شود، اما بچه‌ها و خانواده‌ها از پلتفرم‌های دیگری هم به بهانه پرورش کودک دوزبانه استفاده می‌کنند. در واقع این والدین هستند که مجوز استفاده از این بازی‌ها و استفاده از کارتون‌های غربی را به کودکان می‌دهند.»

خانواده‌ها چگونه باید برخورد کنند

علاقه برای استفاده از لوازم آرایشی توسط کودکان ازجمله نگرانی خانواده‌هاست؛ دغدغه اصلی، زمانی به‌وجود می‌آید که والدین نمی‌دانند در مقابل این خواسته و کنجکاوی کودکان چه پاسخی باید داد و چگونه باید با آنها برخورد کرد.

مومنی اما راهکارهایی برای جلوگیری مصرف کودکان از لوازم آرایشی می‌دهد: «والدین مسئول تربیت کودک هستند. والدین نمی‌توانند بچه‌ها را آزاد بگذارند. سن کودکی با سن نوجوانی و جوانی که بچه‌ها آزادی‌های بیشتری دارند، متفاوت است. نقش تربیت در سنین کودکی پرنزگ‌تر است. یکی از بهترین کارهایی که والدین می‌توانند انجام دهند تا چنین رفتارهایی در کودکان شکل نگیرد کمک به افزایش اعتمادبه‌نفس و عزت نفس از طریق دادن عشق و محبت نامشروط به کودکان و همچنین پرورش مهارت‌های پذیرش خود به کودکان و نوجوانان است. این مهارت‌ها سبب می‌شود تا کودک کمتر در آینده برای پذیرفته شدن و طردنشدن تن به استانداردهای اشتباه بدهد.»

او تأکید می‌کند: «باید روی پرورش عزت نفس این کودکان کار کنیم تا توان پذیرش ضعف‌ها و کاستی‌هایشان را داشته باشند. بچه‌ها باید در خانواده امنیت روانی را احساس کنند تا تصور نکنند تمام شخصیت‌شان به ظاهرشان وابسته است. بچه‌ای که به اندازه کافی، توجه و محبت والدین خود را داشته باشد کمتر به سمت جلب نظر دیگران و برآورده کردن خواسته‌های دیگران می‌رود. همچنین ما به‌عنوان والدین باید این مهارت را داشته باشیم که ورودی‌های ذهن، گوش و چشم کودک‌مان و به‌طور کلی فضایی را که در آن قرار می‌گیرد، با هوشمندی و نه با تحکم، کنترل کنیم.»

اما استفاده از لوازم آرایشی چه تأثیری روی آینده کودکان می‌گذارد؟ در پاسخ به این سؤال، این روان‌درمانگر کودکان می‌گوید: «کودکان یاد می‌گیرند از واقعیت خود فاصله بگیرند. عادت می‌کنند همواره خود را از منظر آنچه دیگران می‌بینند بررسی و برای جلب تأیید دیگران تلاش کنند. این موارد باعث می‌شود تا در آینده هویت فردی‌شان تضعیف شود، عزت نفس و اعتمادبه نفس‌شان کاهش پیدا می‌کند که همه این موارد زمینه‌ساز اختلالات افسردگی و اضطراب است.»

او در ادامه می‌گوید: «هرچند این تغییرات در زمانه ما در حال بروز و ظهور است، اما همچنان شاخص‌های حیا و مذهب و مولفه‌های فرهنگی در شخصیت‌مدران ایرانی از آسیب زیاد این تهاج‌های فرهنگی در سطح کلان جلوگیری کرده است.» امروزه جوامع بشری تغییرات اجتماعی و رشد فرهنگ مصرفی فراینده‌ای را تجربه می‌کنند که بخشی از آن به زیباسازی چهره و بدن افراد برمی‌گردد. در این حوزه آرایش صورت در بین دختران جوان عمومیت و رواج زیادی یافته است و به‌ویژه که سن آرایش پایین‌تر آمده و گاهی شاهد کودکان کم سن‌وسالی هستیم که چهره خود را آرایش می‌کنند. مصرف بی‌محابای این محصولات، باعث ورود مقدار قابل توجهی ماده سمی به بدن این کودکان خردسال می‌شود که در طولانی‌مدت می‌تواند عوارض جبران‌ناپذیری به سلامت آنان وارد کند. وقتی دختربچه‌ای از دنیای کودکی خود فاصله می‌گیرد و زودهنگام وارد دنیای رنگارنگ مصنوعی بزرگسالی می‌شود، در آینده در اثر بلوغ زودرس رنج‌های زیادی به همراه خواهد داشت. به‌خاطر حفظ سلامت جسم و روح کودک‌تان هرگز اجازه استفاده از لوازم آرایش را به او ندهید و حتما برای اجتناب از این کار از یک مشاوره کمک بگیرید تا راهی برای تربیت یک فرزند سالم مقابل شما باشد.

گزارش «شهروند» از علل کاهش سن استفاده از لوازم آرایش

چنگ مواد آرایشی بر صورت معصومانه کودکان

📌 **[مریم رضاخواه]**در گذشته آرایش کردن مرزهایی داشت؛ هم مرز سنی و هم مرز موقعیتی، اما امروزه سن آرایش کردن پایین آمده و مرزهای موقعیتی هم جابه‌جا شده‌اند. اگر در گذشته سن شروع مصرف لوازم آرایش اوایل جوانی بود درحال حاضر سن شروع مصرف لوازم آرایشی به کودکی رسیده است. طبق آمار میانگین سنی مصرف‌کنندگان لوازم آرایشی و بهداشتی در جهان ۲۵ سال است، اما این سن در ایران هر روز پایین‌تر می‌آید، تا جایی که سن استفاده از این مواد آرایشی به‌گفته مسئولان سازمان غذا و دارو ۱۴ سال و حتی پایین‌تر و به زمان نوجوانی و حتی خردسالی هم رسیده است. چالشی که می‌تواند جامعه‌ای را که این نوجوانان، آینده‌ساز آن هستند، به خطر اندازد.

همین نزدیکی‌ها

داخل مغازه کوچک لوازم آرایشی، مشتری‌ان به صف شده‌اند. از کوچک و بزرگ همه مشغول خرید هستند. اکلیل‌های برفش‌رنگ صورت دختر ۸ ساله نظر همه را جلب کرده است. درحالی‌که به مادرش اصرار می‌کند برق لب بخرد، مدل‌های مختلف تاتوهای موقت دخترانه را هم نگاه می‌کند. سماجت‌های دختربچه، مادر را کلافه می‌کند و می‌گوید یکی بردار اما دخترک قانع نیست یکی هم برای دخترخاله‌اش می‌خواهد. دخترتان دیگر هم در مغازه هستند دختران نوجوانی که موهایشان رنگ طبیعی ندارد! یا قسمت‌هایی را رنگ و مش کرده‌اند یا کل موها، دستخوش رنگ‌هایی شیمیایی شده‌اند. کیسه خریدشان پر است از رژلب و کرم‌پودر تا خط چشم و سایه، همه رنگی وجود دارد. کم‌کم مغازه خلوت می‌شود. مغازه‌دار به حرف می‌آید: «به خاطر شرایط اقتصادی به‌طور کل، خرید لوازم آرایشی هم کمتر شده است؛ این در حالی است که گروه سنی مشتریان مغازه هم تغییر کرده است. در گذشته سنین ۱۸ یا ۱۹ سال و بالاتر مشتریان پروپاقرص محصولات آرایشی بودند اما حالا کودک ۷-۸ ساله هم برای خرید لوازم آرایشی در صف می‌ایستد. موقعیت مکانی مغازه در مسیر یکی از مدارس ابتدایی و دوره متوسطه اول هست به همین خاطر بیشتر مشتریان نوجوان ما پس از تعطیلی مدارس برای خرید لوازم آرایشی به مغازه مراجعه می‌کنند.»

مرد جوان به میز رژلب‌ها و رژگونه‌ها اشاره می‌کند و می‌گوید: «این دو محصول در بین سنین پایین‌تر طرفدار بیشتری دارد. البته رنگ کردن مو هم در بین کودکان ۱۲ سال به بالا رواج پیدا کرده است.»

دختران ۱۵- ۱۰ساله اما، امروز خودشان یک پا استاندند! خواسته‌هایشان فقط به رژلب‌ها و رژگونه محدود نمی‌شود. حالا آنها نیز مانند مادرانشان از مشتریان پروپاقرص انواع لوازم آرایشی هستند.

یکی از آرایشگران سالن زیبایی در غرب تهران هم از افزایش آمار دختران کم‌سن‌وسالی که برای رنگ مو به وی مراجعه می‌کنند، به «شهروند» می‌گوید: «با شروع فصل بهار و پایان سال تحصیلی، دختران کم‌سن‌وسال زیادی برای رنگ موهایشان نوبت گرفته‌اند و به سالن آمدند. بسیاری از آنها تنها بودند، اما همگی ادعا داشتند از خانواده‌هایشان رضایت دارند، اما عده‌ای هم همراه مادر یا بستگان‌شان برای رنگ و حتی مش ساعت‌ها در نوبت می‌ایستادند.»

به‌گفته کارشناسان کاهش سن مصرف‌کنندگان مواد آرایشی رنگ خطر افزایش مشکلات بهداشتی و سلامتی در جامعه را به صدا درآورده است. برخی از کودکان و نوجوانان از سنین پایین از لوازم آرایشی استفاده می‌کنند و این در حالی است که خانواده‌ها اطلاعات کافی در مورد عوارض غیربهداشتی بودن این لوازم و مشکلات ناشی از تقلبی بودن مواد آنها را ندارند.

متخصصان پوست بر این باور هستند که بخش عمده‌ای از محصولات آرایشی، محصولات غیرمجاز و قاچاق است که خطرات جدی برای کودکان دارد. روان‌شناسان هم یکی از دلایل گرایش به لوازم آرایشی در دختران نوجوان ایرانی را علاوه بر تماشای کارتون‌های غربی، ترس از عدم‌تأیید از سوی دیگران، عدم‌شناخت از نقاط مثبت وجودی خود، نداشتن اعتمادبه‌نفس و ارزیابی منفی از سوی دیگران می‌دانند، اما در دنیای حقیقی چه عواملی باعث شکل‌گیری این رویه در بین در بین دختران نوجوان می‌شود؟

آرایش در دانش‌آموزان بیشتر است

بهروز اکبری، معاون اداره کل فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی سازمان غذا و دارو، به «شهروند» می‌گوید: «سن مصرف فرآورده‌های آرایشی در جامعه پایین آمده است، طوری که فراوانی مصرف آنها در سن مدرسه نیز بیشتر از گذشته شده است. بنابراین، برای مصرف فرآورده‌های آرایشی و بهداشتی سن خاصی را نمی‌توان بیان کرد. زیرا مصرف آنها در تمام عمر و بین آحاد جامعه رواج دارد. زن‌ها بیشترین مصرف‌کننده فرآورده‌های آرایشی هستند، اما برخی مردها هم استفاده می‌کنند.»

استفاده از لوازم آرایشی، خطرات جدی برای کودکان در پی دارد

کاهش سن شروع استفاده از لوازم آرایشی متخصصان بهداشت، پوست و مو را هم نگران کرده است. علت نگرانی متخصصان، مواد شیمیایی مضر موجود در لوازم آرایشی است. پارابن، سیلیس، شرب، آرسنیک و کادمیم از مواد شیمیایی مضرى محسوب می‌شود که ممکن است در برخی از لوازم آرایشی به مقدار کم موجود باشد.

محمدرضا احمدی مفرد، متخصص پوست و مو، میزان مصرف کالاهای آرایشی در کشور را به‌صورت چشمگیر بالا می‌داند و معتقد است که سهم عمده این محصولات مصرفی، محصولات غیرمجاز و قاچاق است که از مبادی غیرمجاز و شرایط نگهداری غیراستاندارد وارد کشور می‌شود.

او به «شهروند» می‌گوید: «کیفیت این محصولات قاچاق و غیرمجاز قابل‌تامل است؛ مصرف این کالاهای غیرمجاز، زمینه ورود انواع مواد آلاینده به بدن را فراهم کرده و شروع انواع بیماری‌های غیرواگیر را باعث می‌شود.»

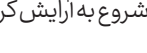
این متخصص ادامه داد: «پوست صورت کودکان، به‌خصوص در ناحیه صورت و اطراف چشم، بسیار لطیف و حساس است. لوازم آرایش دارای ترکیبات و مواد شیمیایی است و برخی از آنها مانند رژگونه و رژلب، حاوی رنگدانه‌ها هستند که موجب حساسیت و خارش پوستی می‌شوند. کودکان با استفاده از لوازم آرایشی، به پوست خود آسیب می‌زنند. این آسیب، همیشه در بار اول، خود را نشان نمی‌دهد، بلکه با چندین بار استفاده، پوست صورت دچار قرمزی، خارش، التهاب و تورم می‌شود. همچنین مواد آرایشی، دارای فلزات سنگین در ترکیبات خود هستند که به‌تدریج وارد بدن می‌شوند، استفاده مداوم کودکان از مواد آرایشی، سبب ایجاد کم‌خونی شدید می‌شود.»

او به ترکیبات مضر لاک ناخن هم اشاره کرد: «لاک ناخن هم دارای چند ترکیب شیمیایی است. یکی از این ترکیبات فرمالدئید نام دارد، که عامل اصلی مشکلات تنفسی در کودکان است و حتی مقدار کم آن، باعث سوزش و خارش چشم‌ها و تحریک گلو و بینی می‌شود. این ترکیب، حتی برای بزرگسالان نیز بسیار خطرناک است و باعث ایجاد مشکلات تنفسی می‌شود.»

ایران هم مستثنی نیست

در رابطه با سن شروع مصرف لوازم آرایشی در ایران آمار دقیقی وجود ندارد، اما آمارهای جهانی نشان می‌دهد که سن شروع مصرف لوازم آرایشی به ۹ سال هم رسیده است. حتی آماری در آمریکا نشان می‌دهد که حدود ۲۰ تا ۸۰ درصد کودکان در سن ۹ تا ۱۱ سال، تجربه مصرف لوازم آرایشی را دارند. کشور ایران هم از این روند مستثنی نیست.

مرضیه مومنی، روان‌شناس بالینی و روان‌درمانگر به «شهروند» می‌گوید: «ما هم با جریانی که در دیگر کشورها پیش می‌رود حرکت می‌کنیم، اما در ایران به‌خاطر ساختارهای فرهنگی و نقش و هویت پررنگ خانوادگی‌ای که دارد این رویه بسیار کندتر پیش می‌رود. به‌صورت مشخص آمار دقیقی از اینکه کودکان در ایران در چه سنی شروع به آرایش کردن می‌کنند، وجود ندارد. در واقع آن چیزی که مادر کلینیک‌ها

کودک هم با دیده شدن احساس ارزشمندی می‌کند و برای ظاهری جذاب‌تر، جذب لوازم آرایش می‌شود. به بیانی تعریف یک کودک از فرد ارزشمند این نیست که کسب علم کند یا توانایی قابل‌قبولی در رشته خاصی داشته باشد. این کودک براساس آنچه می‌بیند عمل می‌کند و حس ارزشمندی را در آرایش صورت می‌بیند. کودکان دیگر هم این صفحات کودک بلاگر را تماشا می‌کنند، الگوپرداری می‌کنند با سبک و سیاقی که این کودکان آرایش کرده در صفحات مجازی دارند هم‌سو می‌شوند در واقع این تصور بر کودکان مستولی می‌شود که کودکانی جذاب‌تر هستند که آرایش داشته باشند. نکته اینکه اگر در الگوسازی و فرهنگسازی عقب بمانیم کشورهای دیگر این الگو و فرهنگ اشتباه را برای فرزندان سرزمین‌مان ایجاد می‌کنند.»

این روان‌شناس بالینی ادامه داد: «در برخی موارد خانواده‌ها فرزندان خود را به‌دلیل داشتن خلاقیت، هوش بالا، توانایی ذهنی، مهارت حرکتی و... مورد تشویق قرار نمی‌دهند و درعوض توجه ویژه‌ای به خصوصیات ظاهری آنها دارند و با این کار کودکان را وارد مسیری می‌کنند که سود چندانی برای آنها ندارد.» روزنهانی به یکی از آسیب‌هایی که استفاده از لوازم آرایشی در سن کم برای افراد به همراه دارد، اشاره می‌کند و می‌گوید: «این کودکان کمتر فرصت تفکر درخصوص موضوعات عمیق‌تر را پیدا می‌کنند و در نتیجه ممکن است فرد از پیشرفت تحصیلی باز بماند و حتی رشد همه‌جانبه کودکان و نوجوانان و پرداختن آنها به مسائلی همچون تفریح، ورزش و خلاقیت مختل شود.»

کنجکاوی برای کشف محیط پیرامون